

การคัดกรองภาวะเสี่ยงด้านสุขภาพ จังหวัดกาฬสินธุ์ ปี 2550

ฉวีวรรณ ชมภูษา*

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อคัดกรองความเสี่ยงด้านสุขภาพ ในกลุ่มประกันสังคมและกลุ่มสิทธิสวัสดิการข้าราชการ จังหวัดกาฬสินธุ์ ประชากรที่ศึกษาคือพนักงานสถานประกอบการ และประชาชนที่มีสิทธิสวัสดิการข้าราชการ ในจังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มตัวอย่าง คือพนักงานสถานประกอบการและกลุ่มผู้มีสิทธิสวัสดิการข้าราชการ ทุกคนที่ปฏิบัติงานในวันที่เก็บข้อมูล ในสถานประกอบการ 48 แห่ง และหน่วยงานราชการ 72 แห่ง ทุกอำเภอ ทั้ง 18 อำเภอ ดำเนินการระหว่าง กรกฎาคม-ธันวาคม 2550 ได้กลุ่มตัวอย่าง 40,418 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสำรวจ และการตรวจคัดกรองความเสี่ยง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตาม แนวทางการตรวจคัดกรองความเสี่ยงของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เก็บข้อมูลโดยผู้วิจัยและผู้สำรวจ ที่ผ่านการอบรม จำนวน 126 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 53.24 เพศชาย ร้อยละ 46.76 ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอายุ 40-59 ร้อยละ 44.84 พบว่า มีความเสี่ยงด้านสุขภาพ จำนวน 15,342 คน คิดเป็น ร้อยละ 37.96 ภาวะเสี่ยงได้แก่ โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง 4,073 คน ร้อยละ 10.07 สูบบุหรี่ 2,894 คน ร้อยละ 7.16 ดื่มสุรา 3,989 คน ร้อยละ 9.87 ออกกำลังกาย 8,124 คน ร้อยละ 20.09 ปฏิบัติตามกฎหมายจราจร 2,830 คน ร้อยละ 7.00 การ

ติดเชื้ทางเพศสัมพันธ์ 5,265 คน ร้อยละ 13.03 การดูแลสุขภาพตนเองขณะเจ็บป่วย 13,648 คน ร้อยละ 33.76 ภาวะโภชนาการเกิน 14,958 คน ร้อยละ 37.07 น้ำตาลในเลือดผิดปกติ 738 คน ร้อยละ 1.83 ความดันโลหิตผิดปกติ 141 คน ร้อยละ 0.34

บทนำ

การส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค และการหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยง (Risk factor) เป็นกระบวนการที่สำคัญในการก่อให้เกิดการมีสุขภาพดีที่ทุกคนต้องการ แต่ยังมีประชาชนบางส่วนมีปัจจัยเสี่ยงหลายอย่างภาพ เช่น การบริโภคอาหารที่ไม่ไขมันมากทุกวัน การสูบบุหรี่ การดื่มแอลกอฮอล์ การออกกำลังกายไม่สม่ำเสมอ การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายจราจร การมีเพศสัมพันธ์กับคนที่ไม่ใช่ภรรยาหรือสามีของตนเองและไม่ใส่ถุงยางอนามัย เป็นปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดโรคและเจ็บป่วย ส่งผลให้เกิดปัญหาของสุขภาพตามมา คือ อุบัติเหตุ โรคหัวใจ โรคมะเร็ง อีกทั้งปัญหาผู้ป่วยด้วยโรคเรื้อรัง ได้แก่โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง ซึ่งเป็นปัญหาของจังหวัดกาฬสินธุ์ และเป็นโรคที่เกิดจากพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องมีความเสี่ยงก่อให้เกิดโรคหรือเจ็บป่วยด้วยโรคที่สามารถป้องกันได้ ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาภาวะเสี่ยงด้านสุขภาพในกลุ่มประกันสังคมและกลุ่มสวัสดิการข้าราชการ เพื่อนำข้อมูลประกอบการจัดทำแผนงานในการดูแลส่งเสริม

* สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกาฬสินธุ์

สุขภาพ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ลดความเสี่ยงในการเกิดโรค

วัตถุประสงค์

เพื่อคัดกรองภาวะเสี่ยงด้านสุขภาพกลุ่มประกันสังคมและกลุ่มสิทธิสวัสดิการข้าราชการ จังหวัดกาฬสินธุ์

วิธีการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) มีวัตถุประสงค์เพื่อคัดกรองภาวะเสี่ยงด้านสุขภาพ ในกลุ่มประกันสังคมและกลุ่มสิทธิสวัสดิการข้าราชการ มีระเบียบวิธีวิจัย ได้แก่

1. ประชากร

ประชากรในการศึกษาคือ ผู้มีสิทธิประกันสังคม และสิทธิข้าราชการ ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ทั้งหมด 90,232 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้มีสิทธิประกันสังคม และสิทธิข้าราชการ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยบังเอิญ (Accidental Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40,418 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบการตรวจบันทึกการตรวจคัดกรองความเสี่ยงที่สร้างขึ้นตามแบบตรวจคัดกรองของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ประกอบด้วย 4 ส่วนได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ส่วนที่ 2 ข้อมูลส่วนบุคคล มี 9 ข้อ ส่วนที่ 3 ผลการตรวจร่างกาย ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นของแพทย์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยดำเนินการอบรมทีมงานจากอำเภอทุกแห่ง ประกอบด้วย แพทย์ พยาบาล เจ้าหน้าที่จากสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และ สถานีอนามัย 18

ทีมๆ ละ 7 คน รวมทั้งหมด 126 คน โดยการสัมภาษณ์ซักประวัติ และตรวจร่างกาย (เจาะเลือด วัดความดันโลหิต วัดรอบเอว)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ การวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เป็นการวิเคราะห์ความถี่ร้อยละ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลส่วนบุคคล เป็นข้อมูลที่สอบถามให้เลือกตอบเกี่ยวกับพฤติกรรมส่วนบุคคล วิเคราะห์ความถี่ร้อยละ

ส่วนที่ 3 ผลการตรวจร่างกาย การชั่งน้ำหนัก เจาะเลือด วัดความดันโลหิต วัดรอบเอว วัดรอบสะโพก และอื่นๆ วิเคราะห์ โดยเทียบกับค่าปกติ วิเคราะห์ความถี่ ร้อยละ

ผลการศึกษา

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ส่วนมากเป็นเพศหญิง ร้อยละ 53.24 เพศชาย ร้อยละ 46.76 ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอายุ 40-59 ร้อยละ 44.84 พบว่า มีความเสี่ยงด้านสุขภาพ จำนวน 15,342 คน คิดเป็น ร้อยละ 37.96 ภาวะเสี่ยงได้แก่ โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง 4,073 คน ร้อยละ 10.07 สูบบุหรี่ 2,894 คน ร้อยละ 7.16 ดื่มสุรา 3,989 คน ร้อยละ 9.87 ออกกำลังกาย 8,124 คน ร้อยละ 20.09 ปฏิบัติตามกฎจราจร 2,830 คน ร้อยละ 7.00 การติดเชื้ทางเพศสัมพันธ์ 5,265 คน ร้อยละ 13.03 การดูแลสุขภาพตนเองขณะเจ็บป่วย 13,648 คน ร้อยละ 33.76 ภาวะโภชนาการเกิน 14,958 คน ร้อยละ 37.07 น้ำตาลในเลือดผิดปกติ 738 คน ร้อยละ 1.83 ความดันโลหิตผิดปกติ 141 คน ร้อยละ 0.34 (ตารางที่ 1-13)

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

เพศ	จำนวน (คน/ราย)	ร้อยละ
หญิง	21,520	53.24
ชาย	18,898	46.76
รวม	40,418	100

ตารางที่ 2 กลุ่มอายุ

กลุ่มอายุ (ปี)	หญิง (คน)	ชาย (คน)	รวม	ร้อยละ
20-39	7,370	5,739	13,109	32.44
40-59	9,283	8,842	18,125	44.84
60ขึ้นไป	4,867	4,317	9,184	22.72
รวม	21,520	18,898	40,418	100

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละการสำรวจความเสี่ยงด้านสุขภาพ กลุ่มประกันสังคมและผู้มีสิทธิสวัสดิการข้าราชการ จังหวัดกาฬสินธุ์ ปี 2550

ผลการตรวจ	จำนวน (คน/ราย)	ร้อยละ
มีความเสี่ยง	15,342	37.96
ไม่มี	25,076	62.04
รวม	40,418	100

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของภาวะเสี่ยงด้วยโรคเบาหวาน/ความดันโลหิตสูง

พฤติกรรม	จำนวน (คน/ราย)	ร้อยละ
มีความเสี่ยง	4,073	10.07
ไม่มี	36,345	89.93
รวม	40,418	100

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของภาวะเสี่ยงจากการสูบบุหรี่

พฤติกรรม	จำนวน (คน/ราย)	ร้อยละ
มีความเสี่ยง	2,894	7.16
ไม่มี	37,524	92.84
รวม	40,418	100

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของภาวะเสี่ยงด้านการดื่มสุรา

พฤติกรรม	จำนวน (คน/ราย)	ร้อยละ
มีความเสี่ยง	3,989	9.87
ไม่มี	36,429	90.13
รวม	40,418	100

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของภาวะเสี่ยงด้านการออกกำลังกาย

พฤติกรรม	จำนวน (คน/ราย)	ร้อยละ
มีความเสี่ยง	8,124	20.09
ไม่มี	32,294	79.91
รวม	40,418	100

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของภาวะเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎจราจร

พฤติกรรม	จำนวน (คน/ราย)	ร้อยละ
มีความเสี่ยง	2,830	7.00
ไม่มี	37,588	93.00
รวม	40,418	100

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของภาวะเสี่ยงการติดเชื่อทางเพศสัมพันธ์

พฤติกรรม	จำนวน (คน/ราย)	ร้อยละ
มีความเสี่ยง	5,265	13.03
ไม่มี	35,153	86.97
รวม	40,418	100

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของภาวะเสี่ยงด้านการดูแลสุขภาพตนเองขณะเจ็บป่วย

พฤติกรรม	จำนวน (คน/ราย)	ร้อยละ
มีความเสี่ยง	13,648	33.76
ไม่มี	26,770	66.24
รวม	40,418	100

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละโภชนาการเกิน

พฤติกรรม	จำนวน (คน/ราย)	ร้อยละ
มีความเสี่ยง	14,985	37.07
ไม่มี	25,433	62.93
รวม	40,418	100

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละที่มีน้ำตาลในเลือดผิดปกติ

พฤติกรรม	จำนวน (คน/ราย)	ร้อยละ
มีความเสี่ยง	738	1.83
ไม่มี	39,680	98.17
รวม	40,418	100

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละที่มีความดันโลหิตผิดปกติ

พฤติกรรม	จำนวน (คน/ราย)	ร้อยละ
มีความเสี่ยง	141	0.34
ไม่มี	40,277	99.66
รวม	40,418	100

อภิปรายผล

1. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ทำให้ทราบว่ากลุ่มประกันสังคมและผู้มีสิทธิราชการ มีภาวะเสี่ยง ที่ก่อให้เกิดโรคที่สามารถป้องกันได้ อันจะส่งผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการรักษาโรคในระดับบุคคล ครอบครัว และเป็นภาระในระดับประเทศ

2. การสำรวจภาวะเสี่ยงด้านสุขภาพ ทำให้ทราบภาวะเสี่ยงด้านสุขภาพในพนักงานสถานประกอบการและสิทธิราชการ ซึ่งก่อให้เกิดโรคที่สามารถป้องกันได้ เพียงปรับเปลี่ยนพฤติกรรมส่วนบุคคล สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกาฬสินธุ์ได้แจ้งกลุ่มเสี่ยงให้หน่วยบริการทราบเพื่อดำเนินการจัดทำ โครงการการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรค หรือเจ็บป่วย

3. ควรขยายผลการคัดกรองให้ครอบคลุมกลุ่มหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า และจัดทำโครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ไปพร้อมกัน

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดกาฬสินธุ์ นายแพทย์พิสิทธิ์ เอื้อวงศ์กุล ที่ให้การสนับสนุนงบประมาณในการศึกษา และขอบคุณนายแพทย์ 9 ด้านเวชกรรมป้องกัน นายแพทย์สมยศ ศรีจรรย์ย ที่ให้คำแนะนำ ให้การสนับสนุนในการศึกษา และทีมงานจากโรงพยาบาล สถานีอนามัย และสำนักงานสาธารณสุขอำเภอทุกแห่ง ที่ช่วยให้การศึกษาครั้งนี้สำเร็จได้

บรรณานุกรม

1. บวร งามศิริอุดม และสายพิน คุสมิทธิ. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพมิติใหม่ของโรงพยาบาล. กรุงเทพฯ.2536.
2. ประภาเพ็ญ สุวรรณ. **ทัศนคติการวัดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอนามัย**. โอเดียนสโตร์. กรุงเทพมหานคร.2526.
3. ประภาเพ็ญ สุวรรณและสวิง สุวรรณ. **พฤติกรรมศาสตร์ พฤติกรรมสุขภาพและสุขศึกษา**. เจ้าพระยาการพิมพ์. กรุงเทพฯ. 2534
4. สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. **แนวทางการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพสำหรับกลุ่มประกันสังคมและผู้มีสิทธิสวัสดิการข้าราชการ**. งานส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค. 2549.
5. องค์การอนามัยโลก. **การสร้างเสริมสุขภาพ**. 2535.

